

LÖÖPPI

2 / 2025 • HEIKKILÄ

STIT

ARKAILEMATON VERKOSTOITUJA

Financial Timesin tekoälytoimittaja Melissa Heikkilä
metsästää skuppeja kahvi- ja lounastapaamisissa.

Vastaava päätoimittaja

Heta Saxell
puh. 040 631 8730
heta.saxell@gmail.com

Tuottaja

Annamari Typpö
puh. 050 387 4005
annamari.typpo@gmail.com

Graafikko

Outi Kainiemi

Muu julkaisuryhmä

Satu Björn
Pekka Holmström
Antti Mannermaa
Hanna Raijas-Turva

Kannen kuva

Eeva Rinne

**Helsingin Seudun Journalistit
Puheenjohtaja**

Heta Saxell

HSJ:n toimisto

Kaisaniemenkatu 1 BA 7. krs.
00100 Helsinki

Toiminnanjohtaja

Johanna Sillanpää

Hallintopäällikkö

Jaana Virtanen

Koulutuskoordinaattori

Laura Vuoma

Painopaikka

Grano

ISSN-L 1455-0032

HSJ TIEDOTTAA TILAISUUKSISTA
SÄHKÖPOSTILLA. VARMISTA,
ETTÄ MEILLÄ ON TOIMIVA
SÄHKÖPOSTIOSITTEESI.

PEKKA HOLMSTRÖM

Liveseuranta muistuttaa sosiaalista mediaa: tärkeysjärjestys hämärtyy ja faktat hukkuvat tekstitulvaan, kirjoittaa Venla Rossi.

- 3 PÄÄKIRJOITUS**
- 4** Mistä uusi Fingerpori?
- 10** Arkailematta maailmalle
- 16** Tekoäly töihin
- 18 KOLUMNI** Hetki hetkeltä
- 20** Ettei teksti satuttaisi
- 24 HELMIJUTTU** Kun EU halusi romuttaa latoautot
- 28** ”Haluan vain kirjoittaa”
- 31 KÄÄNNEKOHTA** Kohtaamisten jäljillä
- 32** Huopaaja

Ei lamaannuta!

”**EROSIN** ammattiliitosta, koska jäsenmaksu oli niin korkea.” Kuulen tätä kommenttia usein, kun puhun ihmisten kanssa ammattiliitoista. On ymmärrettävää, että kun rahat ovat tiukalla, monet karsivat erilaisista jäsen- ja tukimaksuista. Yhteiskunnallinen ilmapiiri on myös pidempään ollut ammattiyhdistysvastainen. Suomen hallituksen viimeaikaiset toimet voi nähdä jopa ay-vihamielisinä. Näistä lähtökohdista voisi ajatella, että ammattiyhdistystoiminta ei houkuttele. Kuka hullu haluaisi olla osa tällaista hiipuvaa auringonlaskun alaa?

Kun puhun ihmisten kanssa pidempään, en kuitenkaan voi olla huomaamatta, että ay-liikkeelle on edelleen huutava tarve. Kukaan ei halua, että sairausloma olisi palkaton. Kukaan ei halua vähemmän palkkaa työstään. Kukaan ei halua vähemmän lomaa. Kukaan ei halua neuvotella työn tekemisen ehdoista yksin. On aivan turha kuvitella, että työehdot olisivat työntekijän kannalta reilut, jos yhteinen työehdoista sopiminen lakkaa.

Meidän tehtävämme Journalistiliitossa ja HSJ:ssä on kertoa sekä nykyisille että tuleville jäsenille työehtojen puolesta tekemästämme työstä ja kaikesta siitä, mitä tarjoamme jäsenille. Jäsenmaksulla saa monia rahanarvoisia etuja. Kaikkia etuja taas ei voi mielestäni edes mitata rahassa. Niitä ovat turva, solidaarisuus ja yhteisö.

Tänä keväänä Journalistiliitto neuvottelee taas yhdistyksemme jäsenille parempia työehtoja.

Lehdistön ja kustannustoimittajien neuvottelut on tätä kirjoittaessani juuri saatu päätökseen. Erityisen hyvä uutinen on se, että myös itsensätyöllistäjien kollektiivisia neuvotteluja koskien on tehty kirjaus. Tämä on konkreettinen edistysaskel työelämän parantamisen puolesta.

On erittäin vaikeaa ymmärtää, mitä Suomen hallitus tavoittelee sillä, että se haluaa romuttaa yhdessä sopimiseen perustuvan järjestelmän.

Suomalaisen yhteiskunnan vahvuus on nimenomaan ollut asioista sopiminen yhdessä. Viime kädessä hallituksen toimet alkavat rapauttaa yhteiskuntarauhaa. Halutaanko tännekin systeemi, jossa pystytetään barrikadeja ja sytytetään autoja palamaan, kun keskusteluyhteyttä ei ole?

Tämä on toivottavasti ylilyövä kärjistys, mutta valitettavaa todellisuutta esimerkiksi Euroopassa.

Emme siis saa lamaantua! Yhteistyössä on voimaa. Jokainen meistä voi vaikuttaa ympärillään käytäviin keskusteluihin ja tuoda esiin ay-liikkeen tärkeyttä. Mitä enemmän meitä on, sitä paremmat mahdollisuudet meillä on yhdessä vaikuttaa. Mikä sinulle on tärkeää ay-toiminnassa? Miksi sinä kuulut liittoon? Kerro siitä kollegoille ja tutuille! Laita minulle viestiä, kun haluat kertoa ajatuksiasi liiton ja HSJ:n toiminnasta. Miten voisimme palvella juuri sinua? ●

”Kukaan ei halua vähemmän lomaa.”

HETA SAXELL

MISTÄ UUSI FINGERPORI?

Kun lehtitalot säästävät, leikataan myös sarjakuvista. Vanhat suosikit porskuttavat, mutta uusia ilmestyy lehtien sivuille yhä harvemmin. Sarjakuvantekijät kaipaavat palstoille monipuolisuutta ja vaihtuvuutta.

TEKSTI TUUKKA TUOMASJUKKA KUVAT AINO SUTINEN,
JARKKO VEHNÄINEN JA MARJA LAPPALAINEN, PAULI KALLIO JA VILLE PIRINEN

Vanhän viisauden mukaan se saattaa olla sanomalehden luetuin osio. Eikä nyt puhuta urheilusivuista tai kuolinilmoituksista. Vaan sarjakuvista. *Lassista ja Leevistä. Muumeista. Rip Kirbystä.* Ja monesta muusta.

”Sarjakuvaa tarkasteltiin pitkään viihteenmuotona, jota julkaistiin ennen kaikkea sanoma- ja aikakauslehdissä”, kirjoittaa kulttuuritoimittaja **Ville Hänninen** vuonna 2024 ilmestyneessä *Sarjakuvan paikka* -julkaisussa.

Lehtisarjakuva eli Suomessa kulta-aikaansa 2000-luvun taitteessa, jolloin lehdissä julkaistiin monipuolisesti kotimaisten piirtäjien sarjoja. Tämän jälkeen sarjakuvasivut alkoivat vähitellen näivettyä. Uusia sarjakuvia otetaan valikoimiin enää harvoin.

Hänninen kirjoittaa, että suosituimmat sanomalehtisarjakuvat ovat nykyään samoja kuin ennen: **Pertti Jarlan** *Fingerpori*, **Jussi ”Juba” Tuomolan** *Viivi ja Wagner* sekä **Ilkka Heilän B. Virtanen**.

Kun vaihtuvuus vähenee ja sarjakuvapalstoilla tyydytään vanhaan ja tuttuun, mistä saadaan tulevaisuuden fingerporeja – uusia ja kiinnostavia nimiä?

Ei enää Harald Hirmuista, kiitos

Liberaalien kaupunkilaisten edesmennyttä *Nytliitettä* ja pirtinpöydille levittäytyvää *Maaseudun Tulevaisuutta* tarkastellaan harvemmin rinnakkain.

Sarjakuvan kohdalla siihen on kuitenkin syytä, sillä kummatkin saavat kehuja **Aino Sutiselta**.

Sutinen on yksi taidemuodon näkyvimmistä puolistajista Suomessa. Hän on sarjakuvataiteilija, joka on vuodesta 2016 alkaen päätoimittanut alaan keskittyvää *Sarjainfo*-aikakauslehteä.

Juppien ja maajussien tarjonnassa oli toki eroja. *Nyt* tunnettiin erityisesti sarjakuviansa kokeilevuudesta, kun taas *Maaseudun Tulevaisuus* erottuu kotimaisen sarjakuvan määrällä, josta se on myös palkittu.

Lehtisarjakuva yhdistyy monelle tuttuuteen, mutta Sutisen mukaan sarjakuvasivuilla voisi olla nykyistä tiiviimpi vaihtuvuus. Hän kaipaa lehdiltä riskinottoa ja rohkeutta ottaa uusia tekijöitä vanhojen tilalle.

– Sarjakuvan ei tarvitse olla mikään konservatiivinen palsta, joka jatkuu samanlaisena vuosikymmeniä, hän sanoo.

Inhokikseen Sutinen nostaa *Harald Hirmuisen*, joka on ilmestynyt 1970-luvulta alkaen.

AINON OMAKUVA TOVE JANSSONIN, JUBA TUOMOLAN, CHRISTER NUUTISEN,
JONNAS RINTA-KANNON, PERTTI JARLAN JA OMAN TYYLIN MUKAAN.

– Voisiko sen tilalle ottaa jotain muuta, edes vaihteen vuoksi?

Sarjakuvan kirjo ei näy

Suomalaista sarjakuvaa on tapana kehua erityisen laadukkaaksi. Samaa virttä toistaa myös Sutinen.

– Suomessa tehdään tosi paljon hyvää sarjakuvaa. Se voisi näkyä enemmänkin lehdissä.

Toinen yhtä usein toistuva näkemys on se, ettei suomalainen sarjakuva saa ansaitsemaansa huomiota. Sarjakuva-albumien myynti laskee, ja myös lehdistössä tilanne kurjistuu.

Aino Sutinen arvioi monen lehden supistaneen sarjakuvatarjontaansa tai lopettaneen niiden julkaisun kokonaan. Myös toimittaja Ville Hänninen arvioi *Sarjakuvan paikka* -julkaisussa, ettei lehtisarjakuvien tekeminen tarjoa sarjakuvantekijöille mahdollisuuksia entiseen malliin

Sutinen korostaa suomalaisen sarjakuvan kirjoa ja monipuolisuutta, joka sekään ei näy lehtien sivulla. Kehuja tosin saa *Voima*-lehti.

– Siellä on ollut mukavan kokeellista uuden lehtisarjakuvan, reportaasin ja kanta-aottavan sarjoksen käyttöä, hän sanoo

Sutisen mukaan lehtisarjakuva on taiteilijoille tärkeä tapa saada tunnustusta ja työtä. Lisäksi se kasvattaa ihmisten ymmärrystä taidemuotoa kohtaan.

– Ihmiset oppivat lukemaan sarjakuvaa ihan vaihtoa, kun se on lehdessä.

Vuosikymmenten takapakki

Ennen taisi oikeasti olla paremmin. Sarjakuva-ala muistelee säännöllisesti *Ilta-Sanomien Kuukauden kotimainen* -palstaa, jonka toimittaja **Juhani Tolvanen** perusti vuonna 1985. Kotimaista sarjakuvaa esiin nostanut palsta lakkautettiin vuonna 2020, ja Tolvanen teki sitä vielä eläkkeeltä käsin, ”katkeraan loppuun” asti.

Kuukauden kotimaisen merkitys ehti muodostua suureksi. Elokuva- ja tv-alalla pitkän uran tehneen

Petri Kempin pro gradu -työn mukaan palstalla oli merkittävä rooli suomalaisen sarjakuvan muutoksessa ja institutionalisoitumisessa.

Ja julkaisipa se aikoinaan *Kiroilevan siilin* printtidebyyttinkin, samoin *Fingerporin* esiastetta eli *Karl-Barks-Stadtia*.

– *Kuukauden kotimainen* oli hirveän hyvää kulttuuri-työtä. Sen loppuminen harmitti, Aino Sutinen sanoo.

Kotimaisen sarjakuvan palstan lakkauttaminen huomioitiin myös *Helsingin Sanomien* uutisella. Siinä *Ilta-Sanomien* päätoimittaja **Johanna Lahti** perusteli päätöstä säästötarpeilla.

”Kotimainen sarjakuva ei ole katoamassa *Ilta-Sanomien* sivuilta. Etsimme uusia ratkaisuja, miten sitä esitetään”, hän totesi.

Suomen sarjakuvaseuran silloinen puheenjohtaja **Reetta Laitinen** kuvaili palstan lakkauttamista vuosikymmenien takapakiksi. Hän arvioi, että päätöksen myötä mediassa palataan aikoihin, jolloin lehdet julkaisivat lähinnä ulkomaisia sarjakuvia.

Ne kun ovat halvempia kuin kotimaiset, tekijöiltä erikseen tilatut sarjat.

Pelkällä lehtisarjakuvalla ei elä

Yksi suomalaisen lehtisarjakuvan tuoreimmista kiinnostajista on **Jarkko Vehniäinen** ja **Marja Lappalaisen** *Kamala luonto*. Se on myös toimittaja Ville Hännisen mukaan ainoa, joka on kasvattanut suosiotaan viime vuosina. Sarjakuvassa eläinporukka rämpiä arjessa ja tarkastelee ystävyyttä ja elämää, kukin oman persoonansa kautta.

Kamalan luonnon tekijät ovat pariskunta, joka tapasi sarjakuvapiireissä. Vehniäinen teki sarjakuvaa ensin itseksensä, ja viimeiset kahdeksan vuotta hän on tehnyt sitä Lappalaisen kanssa. Lappalainen ideoi ja käsikirjoittaa, Vehniäinen piirtää.

Kamala luonto alkoi ilmestyä verkkosarjakuvana plaza.fi-portaalissa vuonna 2008 ja myöhemmin kaupunkilehti *Metrossa* sekä *Turun Sanomissa*. *Helsingin Sanomissa* se alkoi ilmestyä vuonna 2013.

**LUKIJAT
HUOMAAVAT
KYLÄ, JOS
SARJAKUVA
PUUTTUU.**

Kamala luonto alkoi ilmestyä verkkosarjakuvana vuonna 2008.

– Se ei muistaakseni mennyt ihan heti läpi, vaan agentti pommitti heitä jonkin aikaa, Vehniäinen sanoo.

Hän kuvaa *Helsingin Sanomien* roolia käänteentekeväksi, sillä sieltä sarjakuva alkoi levitä muualle.

Nyt *Kamala luontoa* julkaisee ”suurin piirtein parikymmentä” lehteä. Stripit julkaistaan ensin *Helsingin Sanomissa*, ja noin puolen vuoden viipeen jälkeen ne alkavat kiertää muita julkaisuja.

Vehniäisen ja Lappalaisen tuloista noin puolet tulee sanomalehtien korvauksista. Pelkällä lehtisarjakuvan tekemisellä ei heidän mukaansa elä. Tuloja he saavat myös kirjoista, omasta verkkokaupasta sekä oheistuotteista.

– Kyllä tämä työllistää meidät täysin, Vehniäinen sanoo.

Ei hyvältä näytää

Jarkko Vehniäinen on tehnyt sarjakuvia lehtiin suurimman osan aikuiselämästään. Hän on piirtänyt sarjakuvia muun muassa *Suosikkiin*, *Iltä-Sanomiin*, *Keskisuomalaiseen* ja sen nuorisoliitteeseen sekä *Koululaiseen*. Lisäksi hän on tehnyt pilakuvia *Suosikkiin*, *Iltä-Sanomiin* ja *Soundiin*.

– Ja erilaisiin kristillisiin lehtiin sarjakuvaa, jossa apostolit seikkailevat Asterix-tyyliin, Vehniäinen kertoo.

Sarjakuvien palstatila alkoi hänen mukaansa kaventua samoihin aikoihin, kun sanomalehdet alkoivat muuttua tabloideiksi. Lehtisarjakuvan nykytila ei näytä hänestäkään hyvältä.

– Onhan se vähän surullista. Siellä kaikissa lehdissä on samat *Viivit* ja *Wagnerit*, *Kamalat luonnot*, *Fingerporit* ja *B. Virtaset*, Vehniäinen sanoo.

– Kyllähän suomalaisia päivittäisstrippisarjakuvia on todella vähän. Olisi hienoa, että niitä tulisi lisää, mutta tuntuu, että lehdet nimenomaan vähentävät niitä, Lappalainen toteaa.

Myös *Kamalan luonnon* tekijät ovat pohtineet, kauanko lehdet vielä heidän sarjakuvaansa julkaisevat. Toisaalta isoilla sarjakuvilla on heidän mukaansa niin vakiintunut asema, että lukijat suuttuisivat, jos niiden julkaiseminen lopetettaisiin. Se hidastaa osaltaan myös sarjakuvien vaihtuvuutta ja uusien tekijöiden nousua.

Marja Lappalainen kuvaa sarjakuvaa perinteikkääksi jälkiruoaksi lehden lopussa.

– Kyllä ihmiset kaipaavat jotain kevyttäkin, varsinkin näinä synkeinä aikoina, Lappalainen sanoo.

He huomauttavat, kuinka lukijat huomaavat kyllä, jos sarjakuva puuttuu.

– Sitten sitä kaivataan, kun sitä ei enää ole, Vehniäinen sanoo.

Pauli Kallio on palannut käsikirjoittamaan Kramppeja ja nyrjähdyskiä. Piirtäjäksi on tullut Ville Pirinen.

Ei rahaa, ei tilaa

Pauli Kalliolla on paha flunssa. Niitä tuntuu riittävän reippaasti yli oman tarpeen, hän sadattelee. Muuten kuulumiset ovat mainiot.

– Kustantajana kuuluu ihan hyvää, ja sarjakuvan tekijänäkin jokseenkin ookoota, vaikka lehtisarjakuvan tila onkin nykyään mitä on.

64-vuotiaasta Kalliota voi ansaitusti kutsua suomalaisen lehtisarjakuvan *grand old maniksi*. Hän on tehnyt työuransa lähinnä käsikirjoittamalla sarjakuvia suomalaisiin lehtiin – siis ideoimalla niiden sisällön, kun joku toinen piirtää ruudut.

Tällä hetkellä hän tekee kolmea lehtisarjakuvaa, joita ovat maakuntalehti *Kalevassa* lauantaisin ilmestyvä, **Reetta Niemensivun** piirtämä *Lyhenevä kesä*, *Blues Newsissä* ilmestyvä, **Ville Pirisen** piirtämä *Muddy Lee Makkonen* sekä *Urheilulehdessä* muutamana kerran vuodessa ilmestyvä, **Pentti Otsamon** piirtämä *FC Palloseura*.

Viimeiset vuodet Kallio on saanut valtion taiteilijaeläkettä, jota hän kutsuu elinikäiseksi apurahaksi. Työnteko jatkuu. Hän pyörittää perustamaansa Suuri Kurpitsa -sarjakuvakustantamoa ja tekee töitä DJ:nä.

Lehtisarjakuvan tilaa Kallio kuvaa ”aika pahasti nuutuneeksi”. Esimerkiksi *Helsingin Sanomien* sunnuntaisarjakuvien määrä on hänen mukaansa puolittunut ja sitä kautta ”köyhänpuoleinen”. Lehden sarjakuvavisujen arkitarjontaa hän kehaisee.

– 2010-luvun mittaan monet lehdet lopettivat tai

harvensivat ilmestymistään, ja jättivät joko sarjakuvat pois tai vähensivät niistä.

Kallion diagnoosi oireiden syistä on suorasukainen: rahaa ei ole, tilaa ei ole, lehtiä ei ole.

Printtimedia on köyhtynyt, kaikilla on vähemmän rahaa, ihmisille annetaan potkuja.

Vähemmät tyypit tekevät enemmän töitä, ja kaikkeen ei-välttämättömään riittää vähemmän rahaa – esimerkiksi sarjakuvaan.

– Kaikki, mistä jouduttaisiin maksamaan palkkioita, tehdään mieluummin omin voimin, eikä anneta rahaa avustajille.

Kallio kuvailee, miten tällä hetkellä ovat ”ne kolme samaa kotimaista joka helkkarin lehdessä ja muutama ulkomainen juttu siinä sivussa, nekin samoja.”

– Tämä kuulostaa kateellisen jupinalta. Minulla ei ole mitään näitä vastaan, jotka jylläävät, mutta olisi ihan kiva, että niille olisi vaihtoehtoja.

Lähes keskiluokkaa

Kallion oma huippukausi oli vuosituhannen vaihteissa. Parhaimmillaan hän teki samaan aikaan puolta tusinaa lehtisarjakuvaa eri paikkoihin.

– Minähän pääsin, voisin sanoa, lähes keskiluokkaan tuloillani. Se oli sellaista freelancerin kulta-aikaa.

Kallion tunnetuin sarjakuva on kaupunkilaista elämää ja ajankuvaa luodannut *Kramppeja ja nyrjähdyskiä*, jota hän teki ensin *Rumba*an ja myöhemmin *Helsingin Sanomiin* vuosina 1993–1995 ja *Suomen Kuvalehteen* vuosina 1997–1998 ja 2008–2018.

”MINULLE OLISI TÄRKEÄ PÄÄSTÄ TEKEMÄÄN SARJAKUVAA, JOKA ELÄÄ TÄSSÄ AJASSA.”

Väleissä *Kramppeja* julkaistiin muissa lehdissä. Vuosien varrella sarjakuvaa piirsivät **Sami Toivonen**, **Katja Tukiainen**, **Mika Lietzen** ja tunnetuimpana **Christer Nuutinen**.

Kramppien julkaiseminen *Suomen Kuvalehdessä* päättyi lehden toiveesta. Kallio puhuu potkuista. Ne olivat hänelle ”aika kova paikka”.

– Se oli kanava, missä pääsin käsittelemään tätä maailmaa, jossa me elämme, ja myös omaa ja lähipiirin elämää mutkien kautta.

Tuohon asti Kallio oli keskittynyt nimenomaan lehtisarjakuvaan. Niiden tekemiseen häntä on houkuttellut potentiaalinen iso lukijakunta.

– Jos teen sarjakuvakirjan jonkun piirtäjän kanssa, sitä painetaan 700 kappaletta ja sen lukee pari tuhatta, jos hyvin käy. Jos sarjakuva ilmestyy *Hesarissa*, *Suomen Kuvalehdessä* tai *Kalevassa*, se on ihan eri tavalla olemassa, hän sanoo.

Toisaalta Kallio sanoo, ettei ole koskaan osannut tehdä ”koko kansan strippisarjakuvaa”. Lähimmäiseksi

hänen mukaansa pääsi **Jukka Tilsan** piirtämä *Sekametsä*, jota julkaistiin *Helsingin Sanomien* lisäksi muutamassa muussakin lehdessä samaan aikaan.

Paikallisuus on kova juttu

Pauli Kallio näkee sarjakuvalla edelleen paikan lehtien sivuilla. Hänen mukaansa sen pitäisi tuoda julkaisuun ”pikkaisen lisää jotain sellaista, jota siellä ei ennestään ole”.

Lisäksi hän kaipaasi lehtisarjakuvia, jotka on tehty varta vasten julkaisijaansa varten – niin kuin journalistikin yleensä.

– Sillä tavalla saa ajankohtaisuutta paremmin ja pystyy reagoimaan nykymaailmaan huomattavasti vikkelimmin.

– Ja minulle ainakin olisi tärkeä päästä tekemään sarjakuvaa, joka elää tässä ajassa.

Sarjakuvan räätälöinti mahdollistaa myös esimerkiksi lehden aihepiiriin liittyvän tematiikan.

– Paikallisuus on yllättävän kova juttu. Ei tarvitse olla kuin murre kohdillaan, niin sillä menee jo pitkälle.

Kallion on vaikea kuvitella, että lehtisarjakuvan asema paranee. Parhaassa tapauksessa lehtien päätäviin asemiin nousisi ihmisiä, jotka pitävät sarjakuvia tärkeänä, ja niihin panostettaisiin.

Toisaalta Kallio on toiveikas. Hän on palannut käsikirjoittamaan *Kramppeja* ja *nyrjähdys*ä. Piirtäjäksi on tullut Ville Pirinen. Näytesarjakuvia tehdään nippu, ja seuraavaksi niitä lähetetään lehtiin: *Hesariin* ja muutama muuhun. •

ARKAILEMATTA MAAILMALLE

Tämän hetken todennäköisesti luetuinta ja tunnetuinta suomalaistoimittajaa maailmalla ei moni Suomessa edes tiedä. Uralla on kantanut vahva erikoistuminen, arkailematon verkostoituminen ja riskinottoiskyky.

TEKSTI IIDA YLINEN KUVAT EEVA RINNE

Melissa Heikkilä, 32, on *Financial Timesin* tekoölyyn erikoistunut toimittaja, joka on tehnyt ison osan urastaan ulkomailla. Alkuvuodesta Suomen tiedetoimittajain liitto noteerasi Heikkilän työn ja myönsi hänelle Vuoden 2025 tiedetoimittaja -palkinnon. Toinen palkittu oli tiedetoimittaja **Tiina Raevaara**.

Heikkilän työ *Financial Timesin* toimituksessa Lontoossa alkoi tammikuussa. Ensimmäisiä tulikoikeita oli Yhdysvaltain presidentin **Donald Trumpin** tullipäätöksistä käynnistynyt kaoottinen viikko, joka pyöräytti Heikkilän työtehtävälistan täysin uusiksi.

– Mietimme tiimin kanssa, miten käsitellä nopeasti muuttuvaa uutistilannetta kaikkein relevanteimmista näkökulmista. Vietin paljon aikaa tutkien teknologia-sektorin monimutkaisia ja globaaleja toimitusketjuja.

Teknologia ei ole neutraalia

Parikymppisenä Heikkilällä kesti aikansa tunnistaa aihepiiri, johon erikoistua. Erikoistumisalueeksi valikoitui teknologia ja lopulta vielä rajatun tecoöly, ja jälkikäteen on helppo todeta, että olihan merkkejä nähtävissä jo aiemmin.

– Lapsena pelasin paljon video- ja tietokonepelejä. Rakastin tietokoneita ja opettelini koodaamaan html-koodia, jolla tein omia nettisivuja. Luin myös todella paljon suomeksi ja englanniksi ja vietin paljon aikaa Suvelan kirjastossa Espoossa.

Heikkilän johtoajatus journalistina on halu selittää monimutkaisia ilmiöitä kansantajuisesti, jotta ihmiset, yritykset ja päättäjät voivat tehdä tietoisia päätöksiä teknologian käyttötavoista.

– Tieto on valtaa, ja teknologiafirmit hyötyvät siitä, että ihmiset eivät oikein ymmärrä heidän työtään tai tuotteitaan. Teknologiafirmoilla on ennennäkemättömän paljon vaikutusvaltaa, ja on äärimmäisen tärkeää vaatia niiltä vastuullista toimintaa. Teknologia ei ole neutraalia.

Tekoölyn saralla Heikkilää kiinnostavat tällä hetkellä erityisesti geopolitiikka ja tekoölyn sosiotekniset kysymykset.

Dildotehdas teki vaikutuksen

Merkittävä askel kansainväliselle uralle oli Heikkilän pääsy *The Economist* -lehden toimittajaksi Lontooseen vuonna 2017. Mielessä oli kytenyt jo pitempään halu päästä juuri Lontooseen, ja kaksikielisellä kielitaito oli kohdallaan.

Tietä *The Economistin* toimittajaksi Heikkilä pohjusti jo vuonna 2016, kun hän pääsi *Ylioppilaslehden* toimittajana mukaan Slush-tapahtumaan Helsingissä. Kulisseissa hän meni tervehtimään tapahtumaan saapuneita *The Economistin* päällikkötoimittajia.

– Sovimme kahvitapaamisen Lontooseen. He kertoivat, millaista lehdessä on työskennellä. Minulla taas oli paljon ideoita, joita pitchasin.

Tapaamisia oli lopulta useita. Kun *The Economistiin* sitten avautui paikka, Heikkilä haki sitä, eteni työhaastatteluun ja tuli valituksi.

Heikkilä muistaa häneltä kysytyyn, mitä eroa on *New York Timesilla*, *The Economistilla* ja *Vicella*.

– *New York Times* kertoo uutisen, *The Economist* tekee analyysin ja *Vice* vie kierrokselle dildotehtaan. Kai tämä teki vaikutuksen.

Melissa Heikkilä on teknologia-
aiheisiin ja erityisesti tekoälyyn
erikoistunut toimittaja.

VERKOSTO ON KAIKKI KAIKESSA. ÄLÄ VÄHÄTTELE OMAA AMMATTITAITOA JA KOKEMUSTA.

Osaksi suurta maailmaa

The Economistissa Heikkilä omaksui uutistyon tekemisen englanniksi ja kartutti tietoaan brittiyhteiskunnasta. Kiinnostavia tilaisuuksia ja ihmisiä riitti, ja tuntui kuin olisi päässyt osaksi suurta maailmaa.

Toimittajana Heikkilä oli vielä generalisti, jolta puuttui selvä substanssiosaaminen ja erikoistumisalue. Hän työskenteli uutisdeskissä, teki somea ja pyrki kirjoittamaan ohessa omia juttuja.

The Economistissa Heikkilällä oli useita lyhyitä työsopimuksia. Hän haki vakituksia työpaikkoja, mutta joutui pettymään.

Lontoossa asuminen teki alkuun äärimmäisen tiukkaa, kun homeisesta kimppekämpästäkin piti pulittaa palkkatuloihin nähden iso siivu.

– Harkitsin hetken freelanceriksi ryhtymistä ja myös paluuta Suomeen.

Tukipilarina oli brittiläinen miesystävä, johon Heikkilä oli tutustunut ollessaan Erasmus-opiskelijavaihdossa University College Londonissa 2016. Sittemmin miesystävästä on tullut Heikkilän puoliso.

– Hain erikoistumisaluettani tosi paljon, ja ehkä siksi ajanjakso *The Economistissa* oli vähän haastava. Siellä arvostetaan tosi paljon sitä, että tietää jostakin aihealueesta hyvin paljon. Halusin erikoistua ja osittain siksi lähdin muualle.

Brysselissä oppi EU-jargonin

The Economistista matka jatkui kahden vuoden jälkeen Belgiaan *Politicon* toimitukseen, jossa Heikkilä aloitti loppuvuodesta 2019. *Politico* on yhdysvaltalaisjuurinen media, jolla on EU-instituutioihin ja niissä tapahtuvaan vallankäyttöön keskittyvä toimitus Brysselissä.

Alkuun Bryssel oli jargonintäyteinen EU-kupla, jossa piti opetella navigoimaan instituutioissa ja poliittisissa piireissä. Brysseliin oli jo aiemmin asettunut Heikkilän juristipuoliso, ja Heikkilä seurasi perästä, kun sai avoimessa haussa olleen toimittajapaikan.

*Politico*ssa Heikkilälle karttui paljon ammattitaitoa, ja erikoistuminen teknologiaan ja tekoälyyn pääsi toden teolla vauhtiin.

– Sain paljon vastuuta, kirjoitin suosittua tekoälyuutiskirjettä ja pääsin tekemään isoja, kunnianhimoisia juttuja. Olen edelleen yhteydessä moneen kontaktiini niiltä ajoilta.

Työtahti *Politico*ssa oli tiukkaa. Myös koronapandemia väritti kokemusta ja antoi kylmää kyytiä ennako-odotuksille. Tapahtumien, vilkkaan seura-

elämän ja ranskan kielen oppimisen sijaan iso osa ajasta vierähti kotona ja Zoomissa.

Riskinotto kannattaa

Kansainvälinen ura on ollut Heikkilälle luonteva valinta. Hän kasvoi Suomessa kaksikielisessä perheessä suomalaisen isän, filippiinienkiinalaisen äidin ja pikkuveljen kanssa. Kotikielien olivat suomi ja englantia.

– Molemmat vanhempani ovat asuneet ulkomailla. Olen aina ajatellut, että itsekin haluaisin joskus.

Kansainvälisestä toimittajan urasta haaveilevia Heikkilä kannustaa ottamaan riskejä, kuten muuttamaan ulkomaille.

Urapolullaan suurimpana riskinottona Heikkilä pitää muuttoa Lontooseen, toiseksi suurimpana muuttoa Brysseliin.

Mikäli työskentely englanninkielisessä mediassa kiinnostaa, natiivitasoinen kielitaito ei Heikkilän mukaan ole deal breaker.

– Enemmistö suomalaisista toimittajista osaa kirjoittaa ja puhua englantia tosi hyvin. Jos vaikka lopputyö on kirjoitettu englanniksi, se antaa hyvät lähtökohdat lähteä maailmalle. Uutiskieli on aika yksinkertaista.

Verkosto on kaikki kaikessa

Heikkilä kannustaa osallistumaan alan konferensseihin ja verkostoitumaan ulkomaisten toimittajien kanssa.

– Verkosto on kaikki kaikessa. Opettele kertomaan oma tarinasi tyylikkäästi. Älä vähättele omaa ammattitaitoa ja kokemusta.

Heikkilä on ilmeisen ahkera ja arkailematon verkostoituja – siis hyvä ottamaan yhteyttä ihmisiin, keskustelemaan ja hankkimaan tietoja. Kyse on toimittajan työssä hyödyllisistä perustaidoista.

Kontaktiverkoston rakentaminen on jatkuvaa.

– Tänäinkin kävin kahvilla yhden tyypin ja lounaalla toisen kanssa.

Verkostojen avulla saa parhaimmillaan skuppeja tai vähintäänkin ideoita hyvistä haastateltavista ja juttuaiheista.

– Tosi usein käy niin, että saan one to one -kontaktin takia kiinnostavan tutkimuspaperin, uutisen tai idean.

Yksi esimerkki näin syntyneestä jutusta on Heikkilän kirjoittama Googlen DeepMind-tekoälylaboratoriota koskeva juttu. Hän sai selville, että tämä yksi

- Englannissa jouduin aloittamaan pohjalta. Ei työkokemukseni Helsingin Sanomista tai Ylestä tarkoittanut siellä yhtään mitään. Työnhakuvaiheessa osasin kontekstoida aiemman työkokemukseni.

HEIKKILÄ TAPAA JA JUTUTTAA IHMISIÄ LÄHES JOKAISENA TYÖPÄIVÄNÄÄN.

– Financial Timesissa journalismiin satsataan tosi paljon ja esimerkiksi datajournalismin ja visuaalisen journalismin tiimit ovat isot.

alan johtavista laboratorioista on muuttanut tutkimuspolitiikkaansa enemmän tuotepainoitteiseksi. Ideana on suojella Googlen kilpailuetua ja julkaista kilpailijoita, kuten OpenAI:ta hyödyttävää tutkimustietoa viiveellä.

– Tämä juttu syntyi, koska tunsin entuudestaan paljon DeepMindin tutkijoita.

Heikkilä tapaa ja jututtaa ihmisiä lähes jokaisena työpäivänään. Se on hänelle tapa pysyä perillä tekoälyaiheista vaikkapa tutkimusraportteihin perehtymisen lisäksi. Tapaamisissa ei useinkaan ole ennalta määriteltyä agenda.

– Kyllähän nämä ovat helposti win-win-tilanteita. Minä saan uutisen ja tutkija tutkimukselleen julkisuutta.

Välillä työ vie kaiken ajan

MIT Technology Review on Massachusetts Institute of Technologyn (MIT) julkaisema arvostettu media, joka on erikoistunut tulevaisuuden teknologioiden ja niiden yhteiskunnallisten vaikutusten seuraamiseen. Kyse on perinteikkäästä julkaisusta, joka on perustettu 1899. Päätoimitus sijaitsee Yhdysvaltain Cambridgessa.

Heikkilä aloitti *MIT Technology Review*'n tekoälytoimittajana vuonna 2022. Itä-Lontoossa jaetussa työtilassa sijainneessa toimituksessa oli vain kuusi

toimittajaa. Työpaikka oli hyvä, kollegat fiksuja ja mukavia – ja työn ja vapaa-ajan tasapaino viimein kohdallaan.

Mediassa Heikkilän on kerrottu neuvotelleen itselleen 50 prosentin palkankorotuksen *MIT Technology Review*'hyn siirtyessään. Selitys huimalle palkkahypylle on koruton.

– Sain *Politico*lla niin vähän palkkaa. Se oli se suurin tekijä.

Heikkilä on työskennellyt monessa kotimaisessa ja ulkomaisessa toimituksessa ja pystyy siksi vertailemaan niiden resursseja.

Lontoossa nuoret toimittajat ja ylempien portaiden päälliköt ovat vähän tekemisissä. Osin tämä selittyy sillä, että organisaatiot ovat niin isoja.

– Joskus johto saattaa toivoa lisää juttuja tietystä aihepiiristä, ja ne sitten tehdään. Muuten tämä on hyvin bottom up ja toimittajat pitchaavat itse juttujaan.

Toimitus elää uutissyklin mukaan, mikä tarkoittaa kiireisinä uutisviikkoina tavallista pitempiä työpäiviä.

– Silloin työ vie kaiken aikani. Mutta saan itse määritellä ja päättää juttuaiheeni sekä työtahdin. Määrällisiä juttutavoitteita meillä ei ole, mutta oletuksena on, että koko ajan on joku juttu työn alla.

Työuupumuksesta puhutaan toimittajien kesken paljon.

– Varsinkin *Politico*ssa se oli iso ongelma.

Ylitöistä ei makseta

Brittikulttuurissa yleisemmin on riittänyt opeteltavaa.

– Suomalaisena olin tottunut siihen, että asiat hoidetaan aika suoraviivaisesti, vähemmän mutkan kautta. Täällä pitää olla hienotunteisempi.

– Alkuaikoina pyysin asioita aika suoraan joltain kollegalta. Olisi pitänyt olla paljon kohteliaampi. Suomalaiset ovat ihanan suorapuheisia, britit eivät välttämättä ole. Ja kyllä, olen ehdottomasti mukautunut tähän.

Englannissa Heikkilä on huomannut, että journalismi on hyvin elitistinen ammatti. Monet toimittajat ovat käyneet samat yksityiskoulut ja yliopistot ja ovat sukua joillekin ”tärkeille” henkilöille. *The Economistissa* moni oli valmistunut Oxfordista tai Harvardista.

Suomessa tilanne on sosioekonomisesti erilainen.

Puhutaanko Englannissa alan elitistisyydestä ja toimittajien taustojen homogeenisuudesta?

– Vähän joo. Kyllä ihmiset ovat enemmän tietoisia siitä. Mutta ovatko asiat muuttuneet. Ehkä vähän parempaan päin. Esimerkiksi minä en ole käynyt Oxfordia tai Harvardia.

Nimensä vuoksi Heikkilä tunnustetaan helposti suomalaiseksi, mitä hän pitää kivana.

– Monilla on tosi positiivinen mielikuva Suomesta, on vaikka käynyt Helsingissä joskus. Itse olen hie-man outo kameleontti, kun puhun vähän sellaista international school -englantia.

Nykyisessä toimituksessa on Heikkilän lisäksi työntekijöitä ainakin Norjasta, Ranskasta, Japanista, Intiasta, Kiinasta, Kreikasta ja Yhdysvalloista.

Heikkilän mukaan Britanniassa työntekijältä vaaditaan joustavuutta ja työtaakka ja -tahti voivat olla kovempia kuin Suomessa. Lomat ovat lyhyitä, eikä ylitöistä makseta.

Räättälöity työpaikka

Financial Times on kansainvälistä taloutta ja politiikkaa seuraava, vuonna 1888 perustettu maailmanlaajuisesti arvostettu brittiläismedia. Sen päätoimitus sijaitsee Lontoossa. Japanilainen mediakonserni Nikkei osti lehden vuonna 2015.

Financial Timesissa ei varsinaisesti ollut työpaikkaa auki tekoälytoimittajalle, vaan se luotiin Heikkilälle.

– He halusivat laajentaa tekoälytiimiään ja etsivät sopivaa tyyppiä. Olin heidän shortlistillään, ja he ottivat minuun yhteyttä. Aiempi työni oli huomattu, ja he olivat pitäneet näkemästään.

Yhteydenotto tuli melko lailla puskista. Nykyisen pomonsa Heikkilä oli tavannut vuosia sitten kahveilla, ja pomo kyllä muisti tapaamisen. Yhden tiimiläisistä Heikkilä oli tavannut joskus teknologia-alan bileissä.

MELISSA HEIKKILÄ

• 32-vuotias

• Valtiotieteiden kandidaatti Helsingin yliopiston valtiotieteellisestä tiedekunnasta, pääaine viestintä

• Työskenteli vuosina 2014–2017 kolmena kesänä *Helsingin Sanomien* kesätoimittajana, Aalto-yliopiston ylioppilaskunnan *Aino*-lehden toimittajana, Helsingin yliopiston ylioppilaskunnan julkaisemmassa *Ylioppilaslehdessä* toimittajana ja satunnaisesti Ylellä

• Työnantajat sittemmin *The Economist*, *Politico Europe*, *MIT Technology Review* ja *Financial Times*

• Harrastukset: luova kirjoittaminen, jooga

Financial Timesin työkuultuuria Heikkilä kuvailee osallistavaksi ja yhteistoiminnalliseksi.

– Yhteistyötä tehdään usein, jotta voidaan hyödyntää myös kollegan osaamista. Tosi usein yksi kollega saattaa tavata jonkun ja kuulee jotain. Skuupille pitää olla kaksi lähdettä, ja näin voidaan yhdistää voimat.

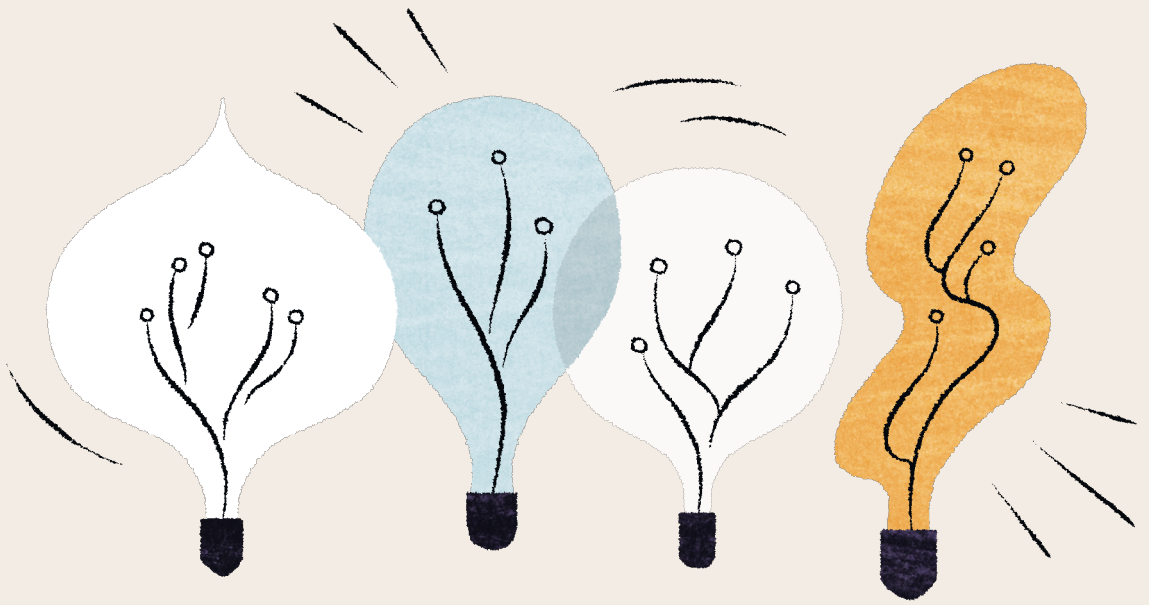
Toimituksen sisällä erikoisosaamista jaetaan, ja esimerkiksi tutkivat toimittajat pitävät kollegoille master classeja. Talossa on myös erikoisosaajia, jotka yhdistävät tutkivan journalismin menetelmiä visuaaliseen analyysiin. Visual investigations -toimittajat osaavat tulkita satelliitti- ja valvontakuvia, somevideoiden geolokaatioita tai analysoida video-rekonstruktioita.

Nykyisestä palkastaan Heikkilä ei haluaisi juurikaan puhua, koska on ollut talossa vasta vähän aikaa. Muutamilta *Financial Timesin* kollegoilta hän tiedusteli palkkatasoa. Ensimmäisen saamansa tarjouksen hän sai neuvoteltua paremmaksi.

Jos entiset merkit pitävät paikkansa, seuraavaa urasiirtoa voisi odottaa jotakuinkin vuodelle 2027 tai 2028. Ehkä muutto Yhdysvaltoihin? *Financial Timesilla* on toimitus myös San Franciscon teknologiakeskityksessä.

On siis syytä kysyä, mitä seuraavaksi, Melissa Heikkilä?

– Olen juuri aloittanut täällä, eikä minulla todella ole kiire pois. Tämä on hyvä työpaikka, ja moni kollega jää tänne vuosikymmeniksi. Hienoa on myös se, että vaihtoehtoja on monia. San Francisco on yksi vaihtoehto, mutta olen avoimin mielin. Tällä hetkellä meillä ei ole suunnitelmassa muuttaa minnekään. •

TEKOÄLY TÖIHIN

Millaisissa työtehtävissä tekoäly on hyödyllinen työkalu toimittajalle tai viestinnän ammattilaiselle? Lööppi kysyi aiheesta tekoälyyn erikoistuneelta vapaalta toimittajalta Jussi Rikulta.

TEKSTI IIDA YLINEN KUVITUS OUTI KAINIEMI

Tekoälytyökaluja käytettäessä tärkein taito on promptaaminen. Promptatessa käyttäjä kertoo tekoälylle roolin tai ammatin, jossa nyt toimitaan, mikä on tehtävä tai tavoite, asiayhteys tai tilanne ja missä muodossa vastaus tekoälyltä halutaan.

Tekoälyn kanssa viestitellessä ei tarvitse luoda kerralla kaiken kattavaa promptia, vaan kyse on keskustelusta ja chattailusta, kuten tekoälytyökalu ChatGPT:n nimikin jo antaa ymmärtää. Muita vastaavia dialogiin perustuvia tekoäly-yleistyökaluja tai niin kutsuttuja chatboteja ovat esimerkiksi Claude ja Googlen Gemini.

Tekoälyä työssään monipuoli-

sesti käyttävä **Jussi Riku** suosittaa hankkimaan tekoälytyökaluista maksulliset versiot. Näin saa käyttöönsä kaikki työkalun ominaisuudet.

Freelancerin saattaa olla helpompi koota tekoälytyökalupakkinsa kuin palkollisen, jolle työnantaja on valinnut sallitut tekoälytuotteet.

– Suomessa on pieniä toimituksia, joissa on päätetty, että emme nyt paneudu asiaan ja tekoälyn käyttäminen on toistaiseksi kielletty. Siitähän seuraa se, että työntekijät ottavat omat työkalunsa käyttöön. Se ei ole työnantajan etu, koska tietoturva voi vaarantua, sanoo Jussi Riku.

Tekoälyä pitää osata käyttää

turvallisesti, oli sitten freelancer tai palkansaaja. Alkuun pääsee tutustumalla tekoälypalvelua tuottavan yrityksen laatimiin tietosuojakäytäntöihin.

– Ne pitäisi oikeasti lukea. On tärkeää tarkistaa, saako tekoälyfirma käyttää käyttäjän tuottamaa sisältöä vai voiko käytön kieltää.

Sekin on hyvä huomioida, että iso osa tekoälytyökaluista on yhdysvaltalaisia.

– Se tarkoittaa amerikkalaisia dataa ja amerikkalaisia maailmankuvaa. Tekoälyä on mahdollista käyttää myös ilman amerikkalaisia palveluita. Tarjolla on esimerkiksi ranskalaisen Mistralin kehittämä Le Chat ja japanilainen Felo.

Superhuman hoitaa sähköpostit

Jussi Riku kirjoittaa juttunsa entiseen tapaan Wordillä, joka hoitaa oikoluvun ja ilmoittaa kirjoitusvirheistä. Kun juttu on valmis, Riku syöttää sen kahdelle tekoälylle, esimerkiksi suomen kielen hyvin taitavalle Claudelle, ja evästää sitä kertomalla, mihin mediaan juttu on tulossa.

– Usein Claude ja ChatGPT ovat yltiöpositiivisia. Siksi olen säätänyt niiden asetuksia niin, että ne kertovat kommenttinsa kaunistelematta.

Sähköpostien hallinnan apuna Riku on kokeillut Superhuman-tekoälyä, joka osaa parin sanan ohjeistuksilla kirjoittaa sähköpostivastauksia.

Kääntämiseen erikoistunutta tekoälyä nimeltä DeepL Riku luonnehtii sangen hyväksi.

ChatGPT:ssä hän on vuorostaan luonut tekoälylle tarkat ohjeet, joita noudattaa kääntäessä. Näin tekoäly esimerkiksi nostaa erikseen esille epäselvät tai monitulkintaiset kohdat, jotka kannattaa erityisesti tarkistaa.

Jos tehtävänä on analysoida dataa, kuten vaikkapa 50-sivuista tutkimusraporttia, voi tekoäly ohjeistaa tekemään sille syötetyistä raportista tiivistelmän. Juttuideoiden haravoimisessa tällaisesta voi olla apua.

Samalla on hyvä muistaa, että mitä pitempi teksti on, sitä todennäköisemmin tiivistelmän laatu ja osuvuus heikkenevät. Jutunteossa on aina syytä tukeutua alkuperäiseen lähteeseen.

Agentti hommiin

Kaikkeen tekoälyn tuottamaan sisältöön pitää suhtautua varauksella. Sisältö saattaa olla vanhentunutta, jos tekoäly on koulutettu vuodenkin vanhalla materiaalilla. Nykyään osa tekoälytyökaluista osaa poimia verkosta tuoreempaa

tietoa. Edelleenkin tekoäly ei silti tunnista, mikä verkossa tarjolla oleva on totta ja mikä ei.

– Valitettavasti tekoäly kertoo asioita uskottavasti faktoina, vaikka ne olisivat puuta heinä. Journalistin tehtävänä on tarkistaa faktat.

Nousevana ilmiönä Riku mainitsee tekoälyagentit. ChatGPT:ssä ne on nimetty operator-sanalla. Microsoftin Copilotissa agentteja on jo tarjolla.

– Ero omassa keskusteluikkunassaan tai sovelluksena käytössä olevaan tekoälyyn on se, että agentti voi ohjata muita sovelluksia.

Agentti voi auttaa esimerkiksi sähköpostin hallinnassa. Se poistaa turhiksi arvioimansa sähköpostit, järjestelee sähköposteja tunnisteittain ja vastaa kiireellistä reagointia odottaviin sähköposteihin. Agentti ei tee näitä ratkaisuja omin päin, vaan ehdottaa toimenpiteitä, jotka ihminen hyväksyy tai hylkää.

Somen sisältötuotannossa hyödyllinen tekoäly on muun muassa Googlen NotebookLM, johon voi tallentaa omaa aineistoa somesisältöjen taustatiedoiksi ja tyylilliseksi ohjenuoraksi.

Alkujaan opiskelijoille laadittua NotebookLM:ää voi olla kiinnostava hyödyntää myös siten, että syöttää sille monikymmensivuisen pdf-tiedoston, josta se luo vaikkapa puolituntisen audiokoosteen.

Haastattelun litteroimisessa Otter.ai tai Goodtape ovat käyttökelpoisia.

– Goodtape toimii tällä hetkellä selaimessa, mutta ilmeisesti tulossa on matkapuhelinsovellus.

Uutisaiheiden ideoimisessa Riku ei ole tekoälyä käyttänyt, mutta tekoälytyökalujen syvätutkimus- tai deep search -ominaisuudet saattaisivat olla tässä hyödyllisiä. Tekoälyn voi ohjeistaa analysoidaan tiettyä mediaa, sen sisältöjä ja yleisöjä. Seuraavaksi sille voi

TEKOÄLYTYÖKALUJA käytetäessä on huomioitava tietoturvaan, yksityisyydensuojaan ja esimerkiksi liikesalaisuuksiin liittyvät vaatimukset.

YLEISTYÖKALUJA ideointiin, sisällöntuotantoon, projektisuunnitteluun, tiedon siivölmiseen ja tiivistämiseen: ChatGPT, Claude, Gemini, Copilot, Le Chat, Felo.

MUITA TEKÖÄLYTYÖKALUJA: Haastattelun litteroimiseen sopivat Otter.ai ja Goodtape. Midjourney on kuvageneraattori, ja myös Canvassa on tarjolla tekoälyominaisuuksia.

Google NotebookLM sopii tiivistämiseen, jäsentämiseen ja muistiinpanojen hallintaan.

Perplexity on tekoälypohjainen hakukone, joka hakee tietoja internetistä.

Käännöstyökaluista paras on DeepL.

Fireflies koostaa kokouksesta muistiinpanot ja luo työnjaon pohjalta tehtävlistauksen vietäväksi projektinhallintajärjestelmään.

There's an AI for that on verkkosivusto, jolla voi etsiä ja suodattaa tekoälysovelluksia ammatin tai työtehtävän perusteella.

kertoa, millainen toimittaja juttua on tekemässä, onko hänellä esimerkiksi erikoisosaamista ja mikä juttutyyppeiksi olisi kyseessä.

Kaiken tietokoneen naputtelun keskellä kiinnostava kehitys-suunta on tekoälytyökalujen puhe-käyttö. Esimerkiksi ChatGPT:n kanssa voi kirjoittamisen lisäksi yhtä lailla puhua ja se vastaa puhe-muodossa. ●

Venla Rossi on vapaa toimittaja, tietokirjailija ja ravintolakriitikko.

HETKI HETKELTÄ

KORONASTA se taisi alkaa, siis ihan toden teolla. Maailmanlaajuisen pandemian varjolla kotimaiseen mediaan pujahti uudehko tekemisen tapa, nykyään melkeinpä jokapäiväinen vieras. Se sai lisäbuustia, kun Venäjä aloitti hyökkäyssotansa Ukrainaan.

Tämä uudehko journalismin muoto on live-seuranta. En tarkoita reaaliaikaista videokuvaa, vaan verkossa julkaistavaa tekstimuotoista seuranta. Toki suuria urheilutapahtumia, vaali-iltoja ja itsenäisyyspäivän kättelyä on aikaisemminkin selostettu yleisölle hetki hetkeltä. Kirjoitetussa muodossa live-seuranta oli suomalaisen median verkkosivuilla kuitenkin vielä ennen vuotta 2020 enemmän poikkeus kuin sääntö. Nykyään pienen punaisen vilkkuvan valon ja otsikon ”Media X seuraa” näkee netissä käytännössä joka päivä.

Tämän kolumnin kirjoitusviikolla Suomen suurimmat mediat raportoivat yleisölle tekstimuodossa hetki hetkeltä muun muassa Yhdysvaltojen ja Kiinan kauppasotaan liittyvää pörssin kehitystä, kruununprinsessa **Victorian** vierailua ja paavin hautajaisia.

Kun media on siirtänyt toimintansa ja liiketaloudelliset tavoitteensa yhä enemmän nettiin, sen on pitänyt omaksua uusia strategioita ja toiminnan tapoja. Täytyy sitouttaa yleisöä ja herättää tunteita. Live-seuranta vastaa näihin molempiin tarpeisiin. Se synnyttää lukijalle tunteen, että meneillään on jotain hyvin tärkeää, jota on seurattava minuutti minuutilta. Reaaliaikainen raportointi on myös uusi ase uutiskilpailuun: kun päivitys voi olla vain yhden lauseen mittainen, saadaan tiedot nopeasti julki.

Pandemia-aikojen tiedotustilaisuuksia ja Venäjän hyökkäyssotaa Ukrainaan oli kätevää, kenties jopa tarpeen seurata lähes reaaliajassa. Viime viikon live-seurannoista kuitenkin jäi itselleni mieleen lähinnä se, että 23.4. kello 11.08 kruununprinsessa

Victorialle ja muulle seurueelle ”tarjottiin lounaaksi kotimaista kirjolohta ja remouladekastiketta erilaisten salaattien ja lisukkeiden kera”. Tämän tiedon tarjosi *Ilta-Sanomat*. *Helsingin Sanomat* taas raportoi paavin hautajaisista 26.4. täsmälleen kello 12.32, että ”ehtoollista tarjotaan myös journalisteille”.

Kiva tietää.

Liveseurannat toimivat monella tapaa sosiaalisen median logiikalla. Ne sisältävät välittömiä reaktioita ja loputtoman tekstimassan. Lukija ei tiedä, pitäisikö lukeminen aloittaa alusta vai lopusta, eikä keskittymistä helpota, että sivu päivittyy jatkuvasti.

Liveseurannassa kerrotaan faktoja, mutta ei juurikaan aseteta niitä kontekstiin. Asioiden tärkeysjärjestys ja merkitys katoavat. Siinä mielessä tekstimuotoinen hetki hetkeltä -seuranta on kuin tiivistys mediatalojen verkkosivujen ongelmista: tärkeät tiedot hukkuvat triviaalin hötön sekaan.

Jatkuva somen selaaminen tuhoaa paitsi keskittymiskyvyn myös mielenterveyden. Siitä huolimatta haluamme näköjään tehdä journalismista samantyyppistä ja hävittää samalla alan uskottavuuden rippeetkin.

Mikäli liveseurantojen määrästä voi päätellä jotain, yksi tämän vuoden merkittävimmistä uutistapahtumista on ollut se, että eräs mies murhasi entisen puolisonsa, joka pelasi aikaisemmin jääkiekkoa. Kun tätä tapahtumaa puitiin oikeudessa, live-seuranta tekivät yhtä aikaa Yle, *Helsingin Sanomat*, MTV ja molemmat iltapäivälehdet. Ehkä tässä tapauksessa juttutyyppi valittiin myös strategisista syistä. Pitkässä, analyttisessä artikkelissa olisi kenties ollut vaikea perustella lukijalle, miksi aiheesta ylipäätään kirjoitettiin niin laajasti. Mutta jos täytyy koko ajan klikata auki uusimmat päivitykset, ei ehdi kyseenalaistaa niin kovasti. ●

”TÄRKEÄT TIEDOT
HUKKUVAT
TRIVIAALIN
HÖTÖN SEKAAN.”

LA TORREFAZIONE

Ennaliina Leiwo tekee Turun yliopistossa väitöskirjaa sensitiivisyyslunnasta nuortenkirjallisuuden kontekstissa.

muassa näkövammaisuudesta, autismista ja sukupuoli-identiteetistä kirjoittaessaan. Hänen mukaansa se on olennainen osa kirjailijan taustatyötä ja ammattitaitoa.

Useimmiten sensitiivisyystai kokemusluennan teettääkin kirjailija itse ennen kuin käsikirjoitus edes ehtii kustantamoon asti, kertoo kustantaja **Martin Welander** S&S:ltä.

– Kirjailijat ovat nykyään todella tiedostavia, Welander sanoo.

Kustannustoimittaja **Viivi Ängeslevä** Otavalta komppaa.

– Meillä kustantamossa on itse käytetty sensitiivisyyslukijoita lähinnä käännöskirjoissa, kun on haluttu varmistaa terminologia esimerkiksi vähemmistöön kuuluvien hahmojen kohdalla, hän kertoo.

Ylöspäin saa potkia

Suomessa valtaosa kirjallisuudesta on edelleen keskiluokkaisten valkoihoisten cis-henkilöiden kirjoittamaa. Tämä valta-asema on Welanderin mukaan tärkeä ymmärtää, kun kirjoittaa vähemmistöistä.

– Ylöspäin saa potkia, alaspäin ei. Sekä kirjailijan että kustantajan on hyvä tiedostaa oma etuoikeutettu asemansa, hän sanoo.

Myös kustannustoimittajan pitää Ängeslevän mukaan olla tuntosarvet tarkkana ja varmistaa, ettei kirjoissa toisteta esimerkiksi haitallisia tai ikäviä stereotyyppiä tai tarinalinjoja.

– Ettei käy esimerkiksi niin, että lihavalle kaverille käy aina huonosti.

Welanderin mukaan tärkeintä herkkiä teemoja käsittelevien kirjojen kohdalla on se, että aiheesta keskustellaan toimitusvaiheessa.

– Jos kirjailija sanoo, että on miettinyt ja tehnyt valintansa tietoisesti, se riittää. Eihän ole tarkoitus, että kaikki kirjallisuus olisi ihan putsattua. Kirjailija on

lopulta itse vastuussa siitä, miten hän haluaa jostakin asiasta puhua.

Aikuisille riittäisi kontekstointi

Leiwon tutkimat kokemuslukijat toimivat nimenomaan uusien käsikirjoitusten parissa. Sen sijaan esimerkiksi Peppi Pitkätossun tai James Bond -kirjojen muokkaaminen jälkikäteen on toinen kysymys.

– On harhaanjohtavaa niputtaa nämä ilmiöt yhteen. Uuden kirjallisuuden kokemuslukeminen on ensisijaisesti kirjailijan oma toive, joka kumpuaa epävarmuudesta sekä halusta tehdä mahdollisimman hyvää kirjallisuutta ja oikeutta kuvatuille kokemuksille, Leiwo painottaa.

Aiemmin julkaistun kirjallisuuden sensitiivistämisen hän jättäisi mieluiten sikseen, sillä se on omiaan vain lisäämään ennakkoluuloja. Lastenkirjoissa muokkaus on kuitenkin Leiwon mielestä ymmärrettävää, ettei ainoa tarinasta käteen jäävä asia ole n-sana.

– Aikuisten kirjojen kohdalla sen sijaan ajattelen, että usein sen tehtävän voisi hoitaa hyvällä kontekstioivalla esipuheella. Aikuiselta lukijalta voi edellyttää eri tavalla lukutaitoa ja kriittisyyttä. Kustantajat voisivat vanhojen kirjojen muokkaamisen sijaan mieluummin panostaa uuteen, ajanmukaiseen kirjallisuuteen.

Kysymys on myös rahasta

Erityisesti nuortenkirjallisuus on Suomessa ottanut viime vuosina suuria harppauksia moninaisuuden suuntaan. Vielä 2000-luvun alussa vähemmistöön kuuluvat hahmot esiintyivät usein suvaitsevaisuuskasvatuksen välineinä. Heidät kuvattiin valtaväestön silmin, ja oletuksena oli, että lukija on valkoinen, cis-sukupuolinen ja hetero.

– Nykyisin lukijat vaativat toisenlaista kirjallisuutta. He haluavat tarinoita, jotka eivät ole vain

valkoisen katseen kautta suodattuja. Tämä muutos on tapahtunut nopeasti, ja siinä sensitiivisyyslukijat ovat olleet tärkeässä roolissa, Leiwo kertoo.

Sosiaalisen median ja fanikulttuurin vaikutus on ollut merkittävä. Esimerkiksi Harry Potter -kirjojen ympärille syntyneissä faniyhteisöissä monet ovat ottaneet vapauden kuvitella Hermionen tummaihoiseksi. Tämä kertoo tarpeesta nähdä itsensä osana tarinaa.

Ilmiö näkyy myös Suomessa. Nuoret lukijat ovat tulleet entistä tietoisemmiksi representaatioiden merkityksestä. He vaativat kirjoja, joissa näkyy heidän oma elämänsä, ei vain valtaväestön normien mukainen todellisuus. Leiwon mukaan tämä on näkynyt myös kustantamojen suhtautumisessa.

– Kustantamot ovat heränneet siihen, että moninaisuus ei ole enää vain mukava lisä, vaan lukijat odottavat sitä. On ymmärretty, että tämä on myös taloudellinen kysymys. Jos halutaan, että kirjat myyvät, niiden on puhuteltava monenlaisia lukijoita, Leiwo sanoo.

Väärinkäsityksiä riittää

Vaikka sensitiivisyystai kokemuslukeminen on Suomessa yleistynyt, ammatiksi asti se ei vielä ole vakiintunut. Leiwon tutkimuksen mukaan monet tekevät työtä epävirallisesti ja usein pienellä tai olemattomalla palkkiolla.

Sateenkaariryön ry on yksi harvoista toimijoista, joka tarjoaa kokemuslukijapalvelua järjestelmällisesti. Yhdistys välittää lukijoita erityisesti seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin liittyvien aiheiden tarkasteluun.

Moni kokemuslukija näkee työnsä yhteiskunnallisesti merkittävänä, mutta se voi olla myös henkisesti kuormittavaa. *Helsingin Sanomat* kirjoitti viime vuonna tapauksista, joissa kokemuslukijat

Viivi Ängeslevä.

Martin Welander.

Ennaliina Leiwo.

”KIRJAILIJAT OVAT NYKYÄÄN TODELLA TIEDOSTAVIA.”

olivat joutuneet vihapuheen ja häirinnän kohteeksi. Yhdysvalloissa kokemuslukijoiden yhteinen tietokanta jouduttiin sulkemaan vuonna 2018, kun lukijat alkoivat saada uhkauksia ja häirintäviestejä.

Sensitiivisyyslukemiseen liittyikin paljon väärinkäsityksiä. Yksi yleisimmistä on sen rinnastaminen sensuuriin. Leiwon mukaan tämä käsitys elää sitkeästi erityisesti sosiaalisessa mediassa.

– Joskus kuulee väitettävän, että kokemuslukijat yrittävät kieltää tietyt sanat tai estää tiettyjen aiheiden käsittelyn. Mutta se ei pidä paikkaansa. Kyse on siitä, miten vaikeista asioista kirjoitetaan niin, että lukijalla on mahdollisuus kokea itsensä nähdyksi eikä satutetuksi tai sivuutetuksi, Leiwo selittää.

– Sitä paitsi esimerkiksi Yhdysvalloissa sensuuria ajavat ihan muut kuin vähemmistöihin kuuluvat taidetyöläiset.

Kirjailijan keskustelukumppani

Sensitiivisyysluenta ei useinkaan muuta käsikirjoitusta radikaalisti, mutta se voi avata silmiä.

– Hyvä nyrkkisääntö on, että kirjailijan pitäisi voida antaa teoksensa luettavaksi ihmiselle, jonka kokemuksesta se kertoo, ja tehdä se hyvillä mielin, Leiwo sanoo.

– Aika usein kyse on pienistä asioista, sävystä, yksittäisistä sanoista, joskus jonkin hahmon hienovaraisesta muokkauksesta, sanoo myös Ängeslevä.

Welanderin kokemuksen mukaan sensitiivisyysluenta antaa

kirjailijalle enemmän kuin vie.

– Usein kirjailija saa kokemuslukijasta keskustelukumppanin, joka auttaa jäsentämään asioita. Kirjailija saa lisää varmuutta ja kokee, että hankalistakin asioista uskaltaa kirjoittaa.

Vaikka sensitiivisyysluenta voi terminä kuulostaa uudelta, sen perusajatus ei ole uusi. Ängeslevä muistuttaa, että toimitustyötä tekevät osaavat jo ennestään huomioida herkkien aiheiden käsitteilyyn liittyvät näkökulmat.

– Ei kukaan halua tarkoituksella loukata toista, ja tämä koskee koko ihmiskuvauksen kirjoja. Aina on ollut sanoja, joita ei haluta kirjaan painaa, mutta ei se ole sensuuria. Kyse on kontekstin ymmärtämisestä ja siitä, miten ihmisistä puhutaan, hän sanoo. ●

Jarmo Palokallio on Maaseudun Tulevaisuuden metsä-, auto- ja liikennetoimittaja. Vanhojen autojen lisäksi hän on kiinnostunut kirsikkapuiden ja visakoivujen kasvatuksesta.

KUN EU HALUSI ROMUTTAA LATOAUTOT

Kun halu kierrätyksen tehostamiseen uhkasi äärimmilleen vietyinä lopettaa lähes koko autoharrastustoiminnan, Jarmo Palokallio intoutui kirjoittamaan asiasta juttusarjaa.

TEKSTI JA KUVAT JARMO PALOKALLIO

Ladon takana röhnötti vanha piikinokkainen hoppa. Se oli ajettu niin loppuun, ettei edes auton moottoria ollut otettu talteen. Taka-akseli sentään puuttui. Sen taival oli jatkunut itsetehdyn traktorikärryn kantavana osana.

Lapsille tuo hylätty romuauto oli aarre. Se vei pienet kuskikokelaat moniin seikkailuihin. Pettymys oli melkoinen, kun isommat pojat hajottivat auton ikkunat ja hyppivät katon kuprulle.

Vastaavia romuja lojuu Suomen metsissä ja ladoissa toista miljoonaa kappaletta. Osa niistä on jätetty suosiolla ruostumaan, mutta moni odottaa kunnostusta. Usein toimeen ryhtyminen on tosin viipynyt kymmeniä vuosia, joten ennuste onnistumiselle on heikko.

Varsinaisille autoharrastajille kyseiset raadot ovat arvokkaita löytöjä.

Oma auto-osaamiseni on vähäistä. Siitä huolimatta

olen kunnostellut poikani kanssa useita vanhoja autoja takaisin liikenteeseen. Kädentaitojen lisäksi auton rakentaminen tarjoaa melkoisia älyllisiä haasteita.

On ollut pakko opetella lukemaan sähkökaavioita ja käyttämään kohteliasta saksaa, jolla saa ostettua varaosia Keski-Euroopasta. Omien osaamisrajojen ylittäminen palkitsee. Vuosikymmeniä seisonen auton moottorin hörähtäminen käyntiin saa aikaan suoranaisten tunnemyrskyn.

Tämä taustaksi. Sitten asiaan.

Silkkaa klikkitykitystä

Autoalan uutiset kulkevat *Maaseudun Tulevaisuudessa* kauttani. Seurattavien listalla ovat myös Suomen Autokierrätyksen tiedotteet.

Autokierrätys kertoi syksyllä 2023, että EU haluaa tehostaa romuautojen kierrätystä tiukalla asetuksella. Samalla se muistutti, että Suomessa jää vuosittain

Vanhojen latoautojen kuvat houkuttelivat autoharrastajia lukemaan juttuja.
Alemmassa kuvassa Jarmo Palokallion Aarni-poika tutkii 30 vuotta kunnostusta odottanutta Opel Manta.

Jarmo Palokallio.

kierrättämättä jopa 30 000 autoa. Sillä oli siis oma lehmä ojassa.

Toimitusjohtaja **Juha Kenraali** arveli blogikirjoituksessaan, että kyseiset autot päätyvät laittomasti ulkomaille tai jäävät takapihoille tai paikkoihin, missä ne voivat rasittaa ympäristöä.

– Tällainen välinpitämättömyys täyttää hyvin helposti ympäristörikoksen tunnusmerkit.

Autokierrätyksen mukaan ongelmasta päästäisiin, jos autoa ei voisi roikottaa ilmaiseksi rekisterissä hyödyntämällä liikennekäytöstä poiston mahdollistamaa porsaanreikää.

Kirjoitus avasi myös EU:n tulevaa asetusta, joka pakottaisi romuautot kiertoon. Sen mukaisesti seisomaan tarpeettomina jääneet ja katsastamattomat autot olisi kierrätettävä.

– Mikään ei edelleenkaan estä ajamista vanhoilla autoilla, mutta auton varmuuden vuoksi metsän reunassa ruostuttaminen on kohta hankalaa tai kallista, tiedote linjasi.

Tuo kaikki oli silkkaa klikkitykitystä. Julkaisin sen pohjalta ensimmäisen verkkojutun nykykäytännön mukaisesti heti tuoreeltaan. Verko edellä

menemisestä huolimatta otsikoin jutun vanhaan malliin kaiken kertovasti:

Vanhoiden autojen ladoissa seisottaminen halutaan tehdä hankalaksi ja kalliiksi

Käytin jutun kuvituksessa omaa kuvaa ladossa 30 vuotta seisoneesta Opel A Mantasta. Sitä en kertonut, että olin ostanut auton itselleni ja kunnostanut sen takaisin vanhaan loistonsa poikani kanssa.

Kuhinaa keskustelupalstoilla

Juttu iski *Maaseudun Tulevaisuuden* lukijakuntaan toivotulla tavalla. Se levisi myös autoharrastajien keskustelupalstoille, missä sadat autoharrastajat otivat siihen kantaa.

Suuri osa keskustelijoista oli asetusesityksestä tyrmistyneitä. Jotkut innostuivat sen perusteella löysään EU-kritiikkiin, mutta valtaosa oli harrasteautojen kohtalosta aidosti huolissaan.

Jostain syystä kukaan kollega ei näyttänyt tarttuvan aiheeseen sen ilmeisestä mehukkuudesta huolimatta. Ehkä se johtui EU:sta, jonka mainitseminen jutussa tai otsikossa on yleensä myrkyä.

Toisaalta en itsekään ehtinyt penkoa asiaa tuolloin

syvemmin. Pidin aiheen kuitenkin mielessä ja palasin siihen parin kuukauden päästä. Selvitin, mitä EU:ssa on oikeasti suunnitteilla kiertotalouden tehostamiseksi ja harrasteautoilijoiden pään menoksi. Selaisin sitä varten kymmeniä ja taas kymmeniä nettilähteitä.

Parhaiksi kotimaisiksi tietolähteiksi osoittautuivat ympäristöministeriön sivut. Sieltä löytyivät EU:n direktiiviehdotus ja siihen annetut kapulaiset lausunnot. EU:n asetusehdotus kaavaili autoharrastajille oikeasti karua kohtaloa. Komissio esitti kierrätyksen ulkopuolelle jäävien autojen kierrätyksen tehostamiseksi sääntöjä ja rajoituksia, jotka käytännössä pakottaisivat vanhat autot romutukseen.

Asetusehdotuksen mukaan käytetyn auton myyjän olisi pitänyt jatkossa todistaa, ettei kyseessä ole romuauto. Ympäristöministeriössä asiaa seurasi erityisasiantuntija **Eini Lemmelä**. Hän vahvisti tulokintani ja pelkoni oikeiksi.

Lemmelän mukaan Suomi piti hyvänä EU:n tavoitetta, että romuajoneuvot kierrätetään laillisesti. Huolta aiheutti lähinnä se, miten romuautot määritellään käytettyjen autojen kaupassa.

Suomen hallitus vaati lausunnon, ettei kansalaisille ja yrityksille saa aiheutua kohtuutonta taakkaa käytettyjen autojen omistajanvaihdoksissa. Vanhojen autojen harrastustoiminnan jatkumiseen kohdistui tuossa vaiheessa korkeintaan lievää huolta.

Kuvina lato-Opeleita

Julkaisin aiheesta kertaus- ja jatkojutut tammikuun alussa vuonna 2024. Niistä jälkimmäisen otsikko oli edelleen vanhan kaavan mukainen eli sisällön paljastava:

EU-asetusehdotus pakottaisi lato- ja romuautot kierrätykseen

Käytetyn auton myyjän pitäisi jatkossa todistaa, ettei kyseessä ole romuauto

Jutut nakuttivat EU-otsikoinnista huolimatta huomasti klikkejä. Niitä myös linkattiin laajasti autoharrastajien keskuudessa, ja ne saivat aikaan vilkasta keskustelua.

Jatkoin asian etenemisen seuraamista ja tein siitä jatkojuttuja. Ne vetivät aiempien juttujen tapaan hyvin verkossa ja levisivät laajalle. Pelkästään otsikoita lukevat juttujen kommentoijat tosin ihmettelivät, miksi monistin samaa juttua uudestaan ja uudestaan.

Siitä ei kuitenkaan ollut kyse. Ainakaan täysin.

Kuvitukseen käytin puolittaisena vitsinä vain omia latolöytö-Opeleitani. Omistimme poikani kanssa pelkästään A Mantoja parhaimmillaan tai pahimmillaan kuusi kappaletta.

Nettikeskustelujen perusteella kuvavalintani olivat onnistuneita. Noilla autenttisilla lato-Opel-kuvilla oli siten oma osuutensa juttusarjan menestykselle.

Klikatuin juttu

Suomessa autoharrastajat eivät muodosta yhtenäistä voimakeskittymää. Jopa saman automerkin harrastajilla saattaa olla useita erillisiä sisäpiirikerhoja.

Uskon, että juuri autoharrastajien hajaannus on yksi syy, miksi asia ei noussut laajempaan julkiseen keskusteluun. Autoharrastajien edustajat heräsivät tilanteeseen vasta, kun romutusasetus oli edennyt EU:ssa valiokuntien ja parlamentin käsittelyyn.

Maaliskuun lopulla autoharrastajat saivat Suomen ajoneuvohistoriallisen keskusliiton alla aikaiseksi kannanoton. He toivoivat, että vanhat ja historialliset ajoneuvot vapautetaan romuajoneuvoluokasta. Järjestöt halusivat, että ajoneuvon omistaja saa jatkossakin päättää historiallisten ajoneuvojensa kunnostuksesta tai romutuksesta.

Vaativuuteen kuului, että myös ajoneuvojen purkaminen kunnostusta varten ja vanhojen toimivien osien käyttö siinä pitää sallia. EU:n alkuperäisesitys puuttui jopa vanhan auton kunnostuskustannuksiin. Se ei olisi sallinut niiden nousta liian suureksi auton arvoon nähden. Autoharrastajat vaativat ymmärrettävästi, että kunnostuksiin saa käyttää aikaa ja rahaa oman harkinnan mukaan.

Samansuuntaisia viestejä lähti EU:hun myös muista maista, joissa autoharrastus on vahvemmalla pohjalla kuin Suomessa. Niitä myös kuunneltiin Brysselissä. Suomalaisista mepeistä esimerkiksi **Katri Kulmuni** (kesk.) tarttui asiaan, ja EU-parlamentin raporttoija **Paulius Saudargas** (PPE) lupasi ottaa harrasteautot parlamentin kannassa huomioon.

Tuolta pohjalta pääsin naputtelemaan verkkoon, että latoautot ovat pelastumassa romutukselta. Se taitaa olla klikatuin juttuni ikinä.

EU:n tuntien asiaa ei kuitenkaan ole vielä taputeltu loppuun. Seuraava juttu aiheesta on tarpeen viimeistään, kun EU:n parlamentin lopullinen romutuskanta valmistuu.

Sikäli harmi, että hyvistä Manta-kuvista alkaa jo olla pulaa. ●

HYVISTÄ MANTA- KUVISTA ALKAA JO OLLA PULAA.

”HALUAN VAIN KIRJOITTA”

Ulkomaalaistaustaiset toimittajat joutuvat kamppailemaan löytääkseen paikkansa suomalaisessa mediassa. Vikes pyrkii edistämään heidän työllistymistään mentoroinnin avulla.

TEKSTI FLOR SALAZAR KUVAT NADIJA FEDOROVA

Botond Vereb-Dér valitsi mentorikseen Päivi Lakan, koska uskoi voivansa oppia häneltä paljon.

Kun **Botond Vereb-Dér** muutti Unkarista Suomeen, toimittajaksi ryhtyminen ei tuntunut mahdotomalta. Hän oli suorittanut kaksoistutkinnon Pázmány Péterin katolisessa yliopistossa. Siellä hän opiskeli viestintää ja media-alaa sekä suomalais-ugrilaisia kieliä ja erikoistui suomen kieleen.

Vuonna 2008 Vereb-Dér saapui Suomeen saatuaan töitä suomalaisesta yrityksestä, mutta työ ei vastannut odotuksia.

– Toimin tulkkina ja kääntäjänä sekä hoidin henkilöstöasioita, koska hallitsin sekä unkarin että suomen kielen. Mutta en saanut osaamiseni mukaista arvostusta, olin aina toisarvoinen työnantajan silmissä, muistelee Vereb-Dér.

Ajan myötä hän rakensi monipuolisen uran median ja julkisen sektorin viestinnän parissa. Hän työskenteli muun muassa tiiminvetäjänä kiinalaisessa mediayrityksessä Tampereella, maahanmuuttosiantuntijana julkisella sektorilla ja harjoittelijana *Hämeen Sanomissa*. Toimituksen inkluusiivista asennetta hän muistelee lämmöllä. Kielitaito ja työkavereiden kontaktit avasivat ovia. Viimeisimpänä Vereb-Dér päätoimitti *Suomi-Unkari*-lehteä, joka on kulttuurilehti Suomen ja Unkarin suhteiden edistämiseksi.

Botond Vereb-Dérin tavoite on kirkas. Hän haluaa vakiinnuttaa asemansa politiikan toimittajana suomalaisessa mediassa. Askeleen tätä tavoitetta kohti hän otti osallistumalla Haaga-Helia-ammattikorkeakoulun järjestämään ensimmäiseen maahanmuuttajataustaisille toimittajille tarkoitettuun ohjelmaan.

Opiskelurupeama osui koronapandemian aikaan, ja osallistujat tapasivat vain verkossa.

– Minulla ei ollut mahdollisuutta luoda siteitä kollegoihini tai saada harjoittelupaikkaa, kertoo Vereb-Dér.

Hän tietää, että journalismissa vahvan maineen rakentaminen vaatii laadukkaan työn lisäksi verkostoja, jotka auttavat tekemään työstä näkyvää.

Tällainen mahdollisuus tarjoutui Viestintä ja kehitys -säätiö Vikesin Praktikantit-mentorointiohjelman kautta. Ohjelma pyrkii auttamaan ulkomaalaistaustaisia toimittajia integroitumaan suomalaisen mediaympäristöön.

A match made in Vikes

Vikes kiinnitti vuonna 2023 huomionsa Suomessa asuvien ulkomaalaistoimittajien tilanteeseen ja alkoi selvittää asiaa.

– Selvisi, että toimituksissa pelättiin kielimuuria eikä oikein osattu kuvitella, että ulkomaalaistaustaisista toimittajista olisi heille mitään hyötyä, kommentoi **Kristiina Markkanen**, toimittaja ja mentorointiohjelman osa-aikainen vetäjä.

Mentorointiohjelma oli toimittajien työtä, sananvapautta ja moniarvoisuutta tukevan Vikesin vastaus ongelmaan.

Markkasen mukaan kyseessä ei ole työllistymiskurssi. Tarkoitus on, että ulkomaalaistaustaiset toimittajat voivat luoda merkityksellisiä suhteita toimitusten kanssa ja ymmärtää paremmin suomalaista mediakenttää.

Botond Vereb-Dér sai mentorikseen Ylen politiikan toimittajan **Päivi Lakan**. Mentorointiparit valittiin yksinkertaisella ja sujuvalla prosessilla. Osallistujat ja mentorit listasivat kolme henkilöä, joiden kanssa halusivat työskennellä, ja järjestäjät tarkistivat pariens yhteensopivuuden.

Botond valitsi Lakan, koska uskoi voivansa oppia häneltä paljon. Lakka oli hänen ykkösvalintansa.

Päivi Lakka opiskeli journalismia Jyväskylän yliopistossa ja suoritti maisterin tutkinnon mediatutkimuksesta Helsingin yli-

PRAKTIKANTIT – mentorointiohjelma ulkomaalaistaustaisille toimittajille suomessa

- Osa Helsingin Sanomien säätiön tukemaa kaksivuotista Media moniäänisemmäksi nyt! -projektia.
- Ohjelma kestää kahdeksan kuukautta, helmikuusta syyskuuhun 2025.
- Praktikantit ovat journalismin ammattilaisia.
- Kokonaisuuteen kuuluu mediataloille tarjottavaa sparrausta moniäänisyyden vahvistamiseen sekä toimittajien ammatillista tukemista.

opistossa. Opiskeluaikanaan hän osallistui journalismin vaihto-ohjelmaan Tansaniassa ja vieraili myöhemmin useissa Latinalaisen Amerikan, Euroopan ja Afrikan maissa. Nämä kokemukset laajensivat hänen ymmärrystään globaalista mediasta ja kulttuurista.

Harjoittelu *Suomen Kuvalehdessä* auttoi Lakkaa pääsemään kiinni politiikan toimittajan uraan. Sitten hän on työskennellyt erikoistoimittajana *Ilta-Sanomissa* ja Ylessä, jossa hän on ollut vuodesta 2023 lähtien. Ylellä Lakka tekee uutisia politiikan aiheista nettiin, radioon ja televisioon.

Myös Lakka oli vaikuttunut Vereb-Dérin kiinnostuksesta politiikan journalismiin ja sujuvasta kielitaidosta.

– Yllätyin, että hän puhuu loistavaa suomen kieltä. Se on helpottanut viestintäämme.

Vereb-Dér oli myös hänen ykkösvalintansa.

Teoriaa, käytäntöä ja keskustelua

Mentoriparit tapaavat joka toinen viikko Tekstin talolla Helsingissä.

”EN HALUA, ETTÄ MINUT NÄHDÄÄN VAIN UNKARILAISENA.”

Botond Vereb-Dér ja Päivi Lakka löysivät monikulttuurisen yhteistyön palkitsevuuden Vikesin mentorointiohjelman ansiosta.

Koulutuskertoihin sisältyy asiantuntijan vetämä luento tai keskustelu työelämästä sekä katsaus jokaisen praktikantin projektin tilanteeseen.

Ohjelman osallistujat tulevat muun muassa Ukrainasta, Iranin Kurdistanista, Irakista, Skotlannista, Venezuelasta ja Ruandasta. Monimuotoisuus tuo mukanaan rikkaan yhdistelmän kieliä, taitoja ja tarinankerrontatyylejä.

Tapaamiset pidetään pääasiassa suomeksi, mutta koska osallistujien kielitaito vaihtelee, englantia käytetään tarvittaessa apukielenä.

Jokaisella mentoroitavalla on omat tavoitteensa, ja työtavat on valittu sen mukaan. Vereb-Dérin toive on rakentaa pitkäaikaisia avustajasuhteita eri mediatalojen kanssa. Lakan mukaan he ovat tavanneet virallisten kokoontumisten ulkopuolella kolme kertaa, ja silloin

he ovat keskustelleet juttuideoista.

Lakan rooli on ollut auttaa Vereb-Dériä löytämään juttuideoilleen suomalaisia kiinnostavia näkökulmia sekä sopivia yhteistyötahoja, joille tarjota juttuja. Hän on myös tarvittaessa editoinut kieli- ja tyylivirheitä.

– Botondilla on laaja tietämys EU-politiikasta ja Natosta, ja ne ovat kiinnostavia aiheita. Hän myi äskettäin yhden artikkelinsa aikakauslehteen. Ilahduin siitä valtavasti, kommentoi Lakka.

Ikuinen ulkomaalaisleima pelottaa

Vereb-Dér on työskennellyt monissa organisaatioissa, jotka vahvistavat korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien asemaa Suomessa. Hänen viimeisin työpaikkansa *Suomi-Unkari*-lehden päätoimittajana on uhattuna hallituksen

leikkausten vuoksi. Se pakottaa etsimään uusia mahdollisuuksia.

Vereb-Dér tietää, että työmarkkinoilla kilpailu on armotonta myös sujuvasti suomea puhuville.

– Ymmärrän, että minun täytyy hakea hakemasta päästyäni, mutta se ei poista hylkäysten tuomaa pettymystä, hän sanoo.

Silti freelance-työ vaikuttaa realistisimmalta polulta eteenpäin. Mutta se tuo mukanaan omat haasteensa: jatkuva juttujen myynti, laskutuksen hallinta – ja tietenkin itse kirjoittaminen. Kuitenkin Vereb-Dériä huolestuttaa eniten leimautuminen pelkästään ”ulkomaalaiseksi”.

Hän ei halua kirjoittaa vain Unkarin politiikasta tai Unkarista. Hän haluaa osallistua rakentavasti keskusteluun suomalaisesta yhteiskunnasta.

– Koen, että suomalaisessa mediassa Unkari nähdään aina negatiivisesti, joten jos voin tarjota uuden näkökulman, teen sen mielelläni. Mutta en halua, että minut nähdään vain unkarilaisena, hän sanoo.

Lakalle mentoroinnin arvo on molemminpuolisessa kasvussa. Hän myöntää, että oman maan näkeminen ulkomaalaisen näkökulmasta voi olla epämukavaa, mutta uskoo, että tämänkaltainen epämukavuus on tarpeellista.

– Yhteistyö voi hyödyttää meitä molempia.

Kun Vikesin ohjelma päättyy syyskuussa, sekä mentori että mentoritavoivat, että se on vasta alku pitkäaikaiselle ammatilliselle suhteelle. Sellaiselle, joka perustuu jaetuille tarinoille ja näkemyksille, mutta myös keskinäiselle kunnioitukselle ja toiveelle osallistavammasta mediaympäristöstä. ●

Kohtaamisten jäljillä

HSJ:n pitkäaikainen puheenjohtaja **Marjaana Varmavuori** valittiin Journalistiliiton puheenjohtajaksi maaliskuussa. Uusi työ alkoi heti valintaa seuranneella viikolla. Lähes ensi töikseen puheenjohtaja osallistui TES-neuvotteluihin.

Miltä tuntui hypätä Journalistiliiton puheenjohtajaksi juuri nyt?

Siinä mielessä hurjalta, että heti aloitettuani käynnistyivät myös työehtosopimusneuvottelut. Toisaalta työn aloittaminen tuntui luontevalta, sillä olen taustani ansiosta syvällä alan asioissa.

Olet ollut näkyvä toimija niin HSJ:ssä kuin liiton hallituksessa. Miten aiemmat tehtäväsi ovat valmistaneet sinua tähän pestiin?

Niiden ansiosta liiton työ on minulle monilta osin tuttua – aivan kaikki asiat eivät ole uusia. Myös se helpottaa, että suuri osa ihmisistä on tuttuja. Uutta sen sijaan on tietynlainen näkökulman muutos; nyt katson kokonaisuutta eri tavalla.

Mikä sinua motivoi tällä hetkellä eniten?

Ihmisten kohtaamiset. Saan niistä syötettä työhön. Kun tapaa jäseniä, syntyy aina uusia ajatuksia. Ensimmäisen kuukauden aikana tapasin kuuden yhdistyksen väkeä. Haluan jatkaa vierailuja ja tavata ihmisiä heidän työpaikoillaan. Minuun voi olla vaikka suoraan yhteydessä ja kutsua käymään, jos ajattelee, että sillä tavoin viesti tulee parhaiten kuuluksi.

Mitä uutta haluat tuoda liiton toimintaan: onko jokin asia, joka mielestäsi kaippa erityisesti uudistamista?

Liitto tekee niin hyvää duunia, ettei massiivista ravis-telua kaivata. Tulevaisuudessa haluan päätöksenteoelimiin mukaan entistä enemmän heitä, joiden työsuhteet eivät ole vakituksia tai jotka ovat pitkän linjan freelancereita. Määräaikaisten, itsensä-työllistäjien tai esimerkiksi tarvittaessa töihin tulevien ääni ei vielä kuulu liitossa riittävästi.

Haluan myös monipuolistaa osallistamisen keinoja ja saada jäsenistöä mukaan uusin tavoin. Ei kaikkien tarvitse sitoutua hallituskaudeksi, vaan mukaan voisi lähteä vaikka tiettyyn projektiin.

Miten puheenjohtajuus muuttaa elämääsi?

Olen hoitanut luottamustehtäviä yli kymmenen vuoden ajan päivätyön ohella. HSJ:n puheenjohtajana olen toiminut vuodesta 2018. Ajankäytöllisesti se on tarkoittanut ilta-, yö- ja viikonlopputöitä. Oletan, että Journalistiliiton puheenjohtajan työssä minulle tulee jäämään aiempaa enemmän vapaa-aikaa.

Mitä me HSJ:ssä emme aiemmin sinusta tiedneet?

Jos en ole perheen kanssa tai tee töitä, minä tanssin. Tanssi on ihan parasta maailmassa. Salainen haaveeni oli tulla tanssijaksi, ja opiskeluaikoina olinkin mukana cancan-tanssiryhmässä. Nykyään suosikkejani ovat latinalaistanssit.

Mikä on tärkein tavoitteesi puheenjohtajana?

Ihmisten voimaannuttaminen. Saada jäsenistöä heräteltyä siihen, että omista oikeuksista on pidettävä kiinni. ●

HUOPAAJA

OSA 23: Suomen risat nielut kuntoon!

PURRA-ORPON HALLITUS ON OSOITTANUT KYKYNSÄ MESTARILEIKKAAJANA. SAKSET OVAT JO TEHNEET TEHTÄVÄNSÄ, JOTEN MUKAAN OTETAAN NYT MOOTTORISAHA JA MUUT METSÄTYÖVÄLINEET.

Purra-Orpon hallitus kertoo nyt medialle, kuinka Suomelle saadaan terveet hiilinielut.

Kuorsaavat metsät eivät horroksessa tuota tarpeeksi puuta teollisuuden nieluille. Siksi saha on paras ratkaisu nielujen hoitoon. Myös nurmi ja hiukset kasvavat paremmin, kun niitä leikataan säännöllisesti. Kyllähän verotulokin kasvavat, kun veroja leikataan.

Metsäkään ei kasva varjossa. Metsien nielujen avohoitomalli mahdollistaa riittävän valon uudelle metsälle ja takaa samalla luonnon hyvinvoinnin.

Puiden hiili kerätään tehokkaaimmin talteen suuriin tukkinippuihin. Ne kuljetetaan kustannustehokkaasti metsäteollisuuden hiilinieluihin. Hallitus on oivaltanut, että juuri teollisuuden hiilinielut ovat ratkaisu, jota ei ole riittävästi ymmärretty.

Hoitamaton metsä sisältää liiallisia määriä kuolleita soluja. Kuolleesta puustosta ei hyödy kukaan. Keräämällä talteen maksimaalinen määrä puuta annetaan solutason uusiutumiselle mahdollisuus.

Suomi on edelläkävijä metsäteollisuuden hiilinielujen hallinnassa. Puustoamme siirrettiin talteen teollisuuden nieluihin jopa yli 73 miljoonaa kuutiometriä (2024). Kun metsien sitomaa hiiltä kuljetaan sama määrä teollisuuden käyttöön, saavutetaan hiilitasapaino. Ns. ilmastoasiatuntijat ajavat vain omaa agendaansa, joten hiilinieluasioissakin hallitus luottaa omaan visioon.